

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca n. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, augusztus 24.

Antagonizmus.

(K. Ö.) A merkantilizmus, mely mást nem ismer, mint a mobil tőke fruktifikálását, ismét kitanít bennünket az ország gazdasági helyzetéről. Eszerint a magyar csak most kezd igazán boldog lenni. Szegénység az nincs, nem is lehet. Mert a mi a gazdaosztályok helyzetét illeti, a tavalyi és idei termés fogyatékoságát kárpótlták a jobb árak, a melyek a harmadévi inséges termés óta stabilizálódtak. A vasutakba, iparvállalatokba befektetett mobil tőkét sem szabad lenézni, mert ezek a befektetések nemcsak a vállalkozóknak használnak, hanem javára vannak az összes gazdasági tényezőknek, első sorban a mezőgazdaságnak. Ne becsméljük tehát — ez a konklúzió — a merkantil szellemet, a mely a mozgó tőkével operál és ebből a *rendesen magasabb nyereséget tud elérni.*

Mindezt pedig a merkantilizmus szócsövei jónak látják elmondani most, hogy a nagy pénzintézetek félévi mérlegei kezdenek napvilágot látni.

Hát mire való ez a védekezés, ha a merkantil szellem működése mindenben kiállja a kritikát. Avagy érzik talán a nagy pénzintézetek, hogy az általános gazdasági válság közepette a mérlegekben kitüntetett kamatozása a tőkének mégsem olyan ártatlan dolog, mely fölött egyszerűen napirendre térhetne a közvélemény, avagy pláne — mint azt a merkantilizmus akarja — örvendjünk felette.

Mi örvendjünk a fölött, hogy a nagy pénzintézetek üzleti jövedelem tekintetében teljesen kielégítik a részvényeseket, örvendjünk a fölött, hogy a pénzintézetek részvénytőkéje tavaly 12.4 millió koronával gyarapodott, hogy a nagy pénzintézetek tiszta nyeresége 31.9 millió korona és a tőke kamatozása 12% volt.

Volna oka, módja annak is, hogy a tőke virulásának örvendenénk, ha látónok, hogy a mobil tőke a nemzet konszolidációjára irányuló nemzeti munkából hűségesen veszi ki a maga részét. Nem akarom a mi tőke-erőnköt sem Franciaország, sem Németország tőkeerejéhez hasonlítani, de valamint ott, első sorban Franciaországban a mobil tőke a nemzetközi viszonylatokból kibontakozva, első sorban az ország gazdasági előbbmenetelén dolgozik, a hazafias működés aránylagos részét a mobil tőke képviselőiben hasonlóképp megkövetelhetők. Ezt nem látjuk a mobil tőke működésében határozott alakban kidomborítva, azért nincs okunk örvendeni azon, hogy a nagy pénzintézetek erősödnek és nagy osztalékok juttatnak a részvényeseknek.

Mi meglátjuk azt a sokat leczáfolt antagonizmust, a mozgó tőke sikerei és az általános gazdasági viszonyok között, melyben az ország leledzik.

Csak nézzük egy kissé közelebbről a félévi mérlegek tételeit.

A pénzintézetek főbb jövedelmeit, mint tudjuk, a következő tételek fedezik. Először az u. n. reguláris üzlet, vagyis a kamat-jövedelem, másodsor a pénzintézetek azon működése, melyben a vállal-

kozi szellem jut kifejezésre, első sorban a konzorciális üzletek és harmadszor a börzeüzlet.

Most pedig ország-világ tudja, hogy az elmúlt félév az alapításoknak nem kedvezett, számottevő alapítás nem is történt, ennél fogva hiába keressük a félévi mérlegekben a konzorciális nyereségek tételeibe kifejezve azokat az összegeket, melyekből az osztalék kijut. A tőzsdéről is könnyű kimutatni, hogy az elmúlt félévben pangott, soha oly kevés érdeklődés nem mutatkozott az értékpapírok iránt, mint az első félévben. Eleget is panaszkodott amiatt a börze.

Ha tehát sem a vállalkozói működés, sem a börze-üzlet nem volt sentabilis, akkor nem marad más hátra, mint azt mondani, hogy a nagy pénzintézetek a kedvező mérlegeket a magas kamatviszonyoknak köszönhetik, mely tetemesen megfokozta a reguláris üzlet jövedelmeit.

Ezt a merkantilizmus bevallani természetesen soha sem fogja, hisz ez ismét csak oda vezet, amiről mi mindig panaszkodunk, a régi nótához, a mozgó tőke fényes üzleteiről és a beteg országról, melyet a kapitalizmus lenyűgözött.

Ehelyett a merkantilizmus előáll azal, hogy egyre újabb és újabb területei a gazdasági életnek vonatnak be a bankári üzlet működési körébe, a mi lehetlenség volna, ha az ország gazdasági helyzete kedvezőtlen volna.

Merkantil szofizma az egész. Amíg a mezőgazdaság válsággal küzd, amíg annak legolcsóbb osztálya és a kisiparos-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Petőfi Zoltán váradi színész. *)

Irta: Ludvigh J.

— Visszaemlékezés —

Sok fiatal, dicsvágyó léleknek képezte már ambícióját, hogy színész legyen. A fiatal kor kiforratlan ábrándos rajongása, mint beteges szenvedély vonzódik a művészetek felé, főleg pedig a színművészet szolgálatában leli meg a maga éltető levegőjét és táplálékát.

Arany János már csak eléggé higgadt és józan természet, még költői egyéniségében is, mégis utól éri a fátum, hogy kamasz éveiben Thália karjaiba veté magát és a debreczeni színészethez csap fel. Petőfi Sándoron, ismerve az ő exaltált lelki állapotát, már egy cseppet sem csodálkozunk, hogy a vándorszínészekkel bebarangolja a fél országot.

A művészetben rejlt varázserőn kívül az a tudat is megszorította a választottak számát, hogy a színjátszó nálunk s a mi politikai viszonyaink között nemcsak az általános művelődés, hanem a nemzeti kultúra harciosa is a magyar szó, a magyar hazafiság apostola.

Petőfi fia nem azért viselte apja nevét, hogy ne kövesse ezen önfeláldozó lelkes légio példáját. Egy napon hirtelen sutba dobta köny-

veit és az iskola padjai közül a világot jelentő deszkákra lépett.

A nagynevű diák ekkor a VI-ik osztályt végezte a szarvasi ág. ev. gimnáziumban. Az az egészséges és élénk szellemű intézet ez, melynek falai közt a később oly nagy dicsőségre vergődött Petőfi Sándor is drukolt valaha a szekundától. Ezen idők emléke büszke hagyományképen él még a mai diák nemzedék szívében, e nagy diák fészekben.

Regélik, hogy a jobbára tót nevű és származásu tanári karban pánszláv érzésű emberek is akadtak. Volt köztük egy*), a ki csak tévedésből ment el az iskola márcz. 15-iki ünnepélyére s mikortévedését észrevette, megriadva menekült el onnan. Ugyanezen szláv hős előt nem volt szabad a diáknak Petőfi nevét ki-mondani, mert dühösen Petrovicsra korrigálta azt. Egy másik rokonérzésű kollegája pedig, mint a régebbi diák nemzedék beszéli, egy alkalommal csunyan megszegyenítette Petőfi Sándort, kinek osztályfőnöke volt. Értésülvén arról, hogy ez szerelmes leveleket írogat egy szép kis lánynak, az osztályban büntetésül esküvősdit játszatott végig a leleplezett szerelmessel olyanképen, hogy beültette őt egy padba, oldalára állított két diákot násznagynak, a többi pedig volt a nászközösség. És így pellen-gére állítva kellett Petőfinek az egész órát kihuznia.

*) Olyan kollegák közt azonban, mint Talay István és Zsilinszky Mihály mostani államtitkár, ezek csakhamar megszélidültek.

Több mint valószínű, hogy ezen kedves profeszorára gondolt Petőfi, midőn azt a versét írta, mely így kezdődik: „Diligenter frequentáltam iskoláim egykoron. Szekundába pónált mégis sok számár profeszorum.“

Petőfi Zoltán sem sokkal több szerencsével látogatta a szarvasi gimnázium tantermeit, mint apja. Máshol keresett tehát babért magának és ezt a színpadon, a debreczeni színtársulatnál vélte feltalálni. Petőfi Zoltán kóbor kalandja 1867-re esik. Ebben az évben a debreczeni színtársulat Nagy-Váradon töltötte a nyári sze-zont s a színész truppal Petőfi Zoltán is ájtott ide Debreczenből.

A játsszai engedély iránt a város hatóságához beadott folyamodványt, a városi levéltárban még megtalálva a társulat férfi tagjainak, mint aláíróknak névsorával, ide ígatom:

„Tekintetes Polgármester Ur!

Van szerencsénk ezzennel a tek. Polgármester urat tisztelettel felkérni, miszerint a debreczeni választmány által pártfogolt állandó dráma, opera és operette színtársulatunknak a jövő nyári színidényre szíveskedjék f. évi május hóelejétől októberig a Nagyváradon működésre vonatkozó engedélyt kegyesen kiszolgáltatni. Kelt Debreczenben január hó 22-én. /867. Alázatos szolgálói. Szabó József m. k. Fehér Ferencz, Zöldy Miklós, Gerecs János, Tanner István, Dósa József, Együd István, Rónai Gyula, Mándoki Béla, Vizváry Gyula, Odry Lehel.

A tanács nagy óvatossággal járt el az engedély kiadása körül. Kérdést tett Debreczen

* A költő fiának életrajzi adatait egészitem ki egy pár hézagossal, a nagynevű ifju életének egy ismeretlen epizódjáról.

ság nyomoruságosan csak tengődik és amíg az államilag támogatott gyáripar is csak újabb és újabb támogatás kieszközlése mellett tud boldogulni, addig a mobil tőke virulása senkiben sem fogja azt az érzetet kelteni, hogy itt egészséges gazdasági viszonyokkal van dolgunk.

A mobil tőke ezt jól tudja, azért védekezik minduntalan.

Keresztény-szociális tevékenység.

A »Társulati Értesítő« legújabb számának egy cikke a katolikus körök Országos Szövetségének első nagygyűléshez intézi szózatát s annak figyelmét irányítja a keresztény-szociális tevékenységre.

Mindenki tudja és láthatja — így ír — hogy ezen a téren nálunk csak lassan megy előre a munka. Pedig itt volna az ideje tenni munkálkodni, mert a szociáldemokrácia majd lassan elszakítja tőlünk a munkásnépet s az egész nagy munkás-tábor ellenségévé neveli, nemcsak a katolicizmusnak, de a keresztény elveknek is.

Leszámítva a katolikus legény-egyleteket, mindössze 4—5 keresztény munkásegylet az, amit eddig létrehozunk, egyéb semmi. Még a nagy főváros is mozdulatlanul áll ezen a téren és nem akadt senki eddig, ki a keresztény-szociális munka zászlaját itten fölemelje. A fővárosi keresztény munkásosztály teljesen magára van hagyatva, kiszolgáltatva zsákmánnyul a szociálista izgatónak.

S ha ennek a tétlenségnek okát keressük, a többi között egyikét abban fogjuk találni, hogy nincs semmi olyan intézményünk, mely a keresztény-szociális munkát vezetné, irányítaná s ezen a téren a kezdeményezőként merne szerepelni.

A Katolikus Körök Országos Szövetsége terjeszse ki figyelmét erre a kérdésre is s vegye föl működési programjába a szociális tevékenységet is, azt hiszem, azonnal teszünk előre egy pár lépést.

Mert a mai közönségünknek még nemcsak sok lelkesítésre, de sok bátorságra is van szüksége, hogy a dolgot meg tudja kezdeni, hogy munkára bátorodjék.

Keresztény-szociális kurzusok rendezése a nagyobb városokban, keresztény munkásegyletek alakítása, különösen a gyári munkások részére, keresztény munkáslap kiadása, a keresztény szociálizmus eszméinek terjesztésére: ime ezek volnának az első teendők, melyeket a Katolikus Körök Országos Szövetsége könnyen megvalósíthatna.

Ajánljuk tehát ezt az eszmét a Katolikus Körök Országos Szövetségének figyelmébe.

A turóczi föderalisták.

A »Narodny Novini« című tót ujság, a cseh befolyás alatt álló tótság lapja, érdekes megjegyzésekkel kíséri s egészíti ki a turóczi-szent-mártoni tót memorandumot, melyet tegnapi számunkban ismertettünk. A memorandum foglalt statisztikai adatok — ugymond — nem egészen korrektek. Összesen huszonnyolc olyan vármegye van, a hol tömegesen laknak tótok. Közülük öt tisztán tót (nyolczvan százalék), hatban relative nagyobb, azaz felénél több a tót elem, tizenhétben pedig egyes olyan kerületek vannak, a melyekben a lakosság túlnyomó része tót. E huszonnyolc megyében ötvenhat kerület tisztán tót, harminczháromban felénél több, vagy legalább is relativ többségben van a tótság, huszonöt kerületnek husz-harmincz százalék tót lakossága van, harmincznyolczban pedig 5—20 százalék tót elem szerepel. A fentebb előadottak alapján tizenegy megyének tót főispánja lenne, ötben az adminisztráció és tannelv tisztán tót, hatban túlnyomólag tót, tizenhétben pedig a magyar és tót elem arányosan érvényesülne. Huszonnyolc megyében a hivatalos nyomtatványokat parallel magyar-tót nyelven szerkesztenék, épp úgy, mint Horvátországban a közös hivatalokban is megvan a horvát nyelvnek a szerepe. Ötvenhat kerületben a hivatalok, az adminisztráció, a nép-, polgári-, szak- és középiskolák tannelve tisztán tót lenne, harminczháromban túlnyomólag tót, huszonöt kerületben egyenjogu a magyarral, harmincznyolcz kerületben egy-egy tót hivatalnok lenne. A nemzetiségi törvény értelmében a hivatalos statisztika adatai alapján tót tannelv uralkodnék a tisztán tótterritóriu-

mon lévő középiskolákban (a magyar nyelvnek, mint tantárgynak teljes fontosságot szentelve): Trstenán, Rózsahegyén, Besztercebányán, Zsolnán, Privigyén, Nagyszombaton, Selmeczen és Csabán. Tisztán tót nyelv: Pozsony, Igló, Lőcse, Kassa, Eperjes, Losoncz, Szarvas, Rimaszombat gymnásiumaiban. Tót férfi-tanítóképzőt Modorban és Znió-Váralján követelünk. Tót-magyar tanítóképző Léván és Losonczon állíttassék fel, a többi felsorolt helyen pedig kötelező tót nyelvet kívánunk a tanítóképzőkben. Új női tót tanítóképzőt a Felvidéken. Ötvenkét kerületben és három városban kívánunk tót képviselőt. E szerint 55 tót képviselőnek kell helyet foglalnia a magyar parlamentben. Ilyen statisztikai nyelvi adatok alapján kell — így szól aztán a cikk — életbeléptetni a nemzetiségi törvényt, mert a míg minden országos nyelv a maga nyelvi területén belül ugyanolyan jogokkal nem bír, mint a magyar — megjegyezve, hogy diplomáciai nyelvnek elfogadjuk a magyart — nem lesz béke és jólét az országban.

A kamarák orsz. szövetsége.

— Második nap. —

Tegnap véget ért a kereskedelmi és ipar-kamarák orsz. értekezlete.

Az első napról elintézetlenül maradt ügyeket tárgyalták le.

Az értekezlet lefolyása a következő volt:

*

A kamarai értekezlet második napja sokkal csekélyebb érdeklődés mellett folyt le, mint az első nap, pedig a kitűzött tárgyak között igen-igen volt olyan közérdekű, mint a melyen első nap vitatkoztak.

Közös vámterület.

Holesch István besztercebányai titkár vállalkozott azzal a nehéz kérdéssel megbirkózni, amelyik az ország legelső publicistáit és minden számottevő elemeit már ki is fárasztották.

Ha nem jönnek a bécsi dolgok, meddő lenne minden további vita.

De a mai helyzetben Holesch István előadása számot tesz.

Nagyszabású előadásában részletesen szól a házaló kereskedők visszaéléseiről. Fejtette azt a visszas állapotot, a mely ma a fogyasztási adók terén létezik. Sok cikkénél nálunk elviselhetetlen a fogyasztási adó, a mi Ausztriában nincs; ez pedig meglátszik a termelésen. Például hozza fel a sörtermelést. Az üvegiparnál is bémítólóg hatott, hogy csak most van elrendelve a kötelező hitelesítés és így a külföldön nem értékesíthető kész cikkeket a nyakunkba zuditották. A gépiparnál a silány külföldi termékre magyar jelzéseket alkalmaztak s becsapták a közönséget. Szükséges a czimer törvény szigorú ellenőrzése s a törvény módosítása. Örömmel említi fel, hogy a kassai kamara már lépéseket tett a tisztességtelen verseny ellen.

Javaslatok indokolásának második pontja azzal a nehéz kérdéssel foglalkozik, »Miképen fejleszük a hazai ipart?« Először a kézműiparról szól. Az erre képes szervezet meg van az ipartestületekben, de ezek anyagi viszonyai oly csekélyek, hogy ne fejtethnek ki kellő akciózt. Ezek keblében kellene létesülni a segélypénztáraknak, hogy a kezdő iparosokat ellássák kisebb kölcsönökkel. Keresni kell a módot, hogy ennek a köteleységnek az ipartestületek megfelelhessenek. Továbbá a kisiparost versenyképessé kell tenni. Ma vándorol a

magisztrátusához, hogy vajjon nem szegi-e meg a társulat idejövételével ottani szerződését s nem fog-e még idő előtt odább állni és az augusztusi debreczeni vásárra mindenestől felkerekedni?

A debreczeni tanács erre átiratában kijelenti, hogy tudtával és beleegyezésével, sőt úgy erkölcsi, mint anyagi támogatása mellett jönnek át színészei Váradra, mire Várad tanácsa *Follinusz* János aradi és *Fehérváry* Antal kolozsvári színigazgatókkal szemben csakugyan a jó-hírű társulatnak adta ki a színekort.

A társulat főbb férfi erői a kérvényen szereplő aláírók voltak, kiknek egyike, másika ma is disse a magyar színpadnak. A női tagok neveiről nem szól a krónika, de az bizonyos, hogy a társulatnak *Blaha* Lujza s a szépséges *Szabó* Róza voltak dédelgetett primadonnái, kik közül utóbbi a társulat karmesterének, Tanner Istvánnak volt a felesége.

Petőfi Zoltán a társulat kötelékében szintén Váradra jött, de még a szezon befejezése előtt odahagyta a társulatot és Nagyváradot. Nagybátyám, *Virányi* Győző, ki Petőfi Zoltánnak diák barátja volt Szarvason s kitől az erre vonatkozó adatokat is kaptam, a nevezett esztendő augusztus havában találkozott Petőfi Zoltánnal Váradon. Zoltánnak színész szokás szerint le volt borotválva sarjadzó fekete bajuszkája s így nagybátyám alig ismerte meg őt, midőn ez őt megszólította s a viszontlátás örömeivel üdvözölte.

A két jó barát többször összejött még

ezután Petőfi Zoltánnak Váradon való tartózkodása alatt s vidám kocziutazások közt elevenítették fel az együtt töltött szép napok emlékeit.

Nagybátyám állítása szerint Petőfi Zoltán csak mint kiegészítő színész szerepelt a társulatnál, afféle kórista szerepet vitt s ugyanő még határozottan emlékszik, hogy látta őt a »Gerolsteini nagyhercegnő«-ben a színpadon.

Augusztusban azonban már bucsut mondott Petőfi Zoltán Nagyváradnak is, valószínűleg nem önkéntes elhatározásból, hanem Pista bátyja intézkedésére, ki ezután a szegedi gimnáziumba iratta be Zoltánt s el is vitte őt Szegedre, de ez a piaristák vezetete szigorú intézetet még kevésbé állotta ki, mint a szarvasit s ekkor állott elő az az eset, hogy Petőfi István Zoltánt egy esztendőre maga mellé vette és a csáki pusztán személyes felügyelete alatt tartotta.

Petőfi Zoltán kísérletezés a színészettel is csak azt bizonyítja, hogy mennyi sok rokon lelki vonás volt a külső lét természet hasonlóságán kívül a nagy költő s az ő fiatal sarja között s önként támasztja az emberben azt a lelki buvárhoz illő kérdést, vajjon nem hordott a fiatal Petőfi keblében egy szikrát halhatatlan apja géniuszából, mely azonban a szerencsétlen ifju élete világával együtt kialudt, a hogy a hosszú szenvedésektől elgyötört ifju az élet tavaszán sirba hanyatlott s rövid pályafutását oly tragikusan befejezte.

ezikkel vásárról-vásárra s nem boldogulhat. A szövetkezetek többnyire megoldanák ezt a dolgot. Tegye meg a törvényhozás, a kormány, amit kell s akkor a kényes dolog meg lesz oldva, legalább némiképp.

Szükségesnek tartja a törvény revízióját abban a tekintetben, amit az ipartörvény 44. §-a ír elő; hogy több képesített iparhoz egy művezető elég; — a fegyver- és ipar szabályoztassék; a vásárok korlátoztassanak; — a kezdő kézműiparosoknak legalább egy évi adómentesség adassék.

Ezután rátér a nagyiparra, ahol nézete szerint két kellék szükséges: tőke és munkaerő. Idegen tőke jön csak be a gyáripari vállalathoz, pedig itt fekszik a tőke a pénzintézetekben, alig 4% kamatozás mellett. Igaz is; ma ki fektet iparba pénzt, mikor rizikóval jár. Állami kedvezményekkel lehet segíteni ezen. Rátér a munkaerő (szakképzett) hiányára. Külföldről kell behozni szakértő munkásokat. Az ipariskolák gyengén állnak hazánkban. Van ipariskola, de a hely nincs jól megválasztva. Ahol vannak, ott alig van eredményük, mert az előfeltételek hiányoznak s legfeljebb nagy költséggel, erkölcsi haszon nélkül tartatnak fenn. Fogyasztó piacot kell teremteni, apellálni kell a hazai fogyasztó közönséghez. A kamaráknak mintaraktárokat kell berendezni a kerület ipartermékeiből, amint tette ezt a szegedi kamara.

Bevált s ma a legnagyobb elismeréssel adóznak. A kerületi kiállítások is fontosak, csak ne sülyedjenek azok tisztán a helyi reklamárra! A kereskedők megegyezhetnek a helyi iparral. Példa Szentés, hol a kereskedők egyezsége léptek, a helyi ipar kielégíti a szükségletüket, egyenlő ár mellett távolabbról rendelést nem tesznek. Végül szól a konzuli ügyről.

Javasolja:

A hazai kereskedelmi és iparkamarák tüzzék ki állandó napirendre hazai iparunk védelme, fejlesztése és a piac biztosításának kérdését, tartsanak az időszakonként Budapesten megtartandó titkári értekezletek alkalmával e tárgyban tanácskozásokat s figyelemmel kísérvén minden kamara saját közgazdasági viszonyait, titkárja által terjeszse elő általános érdekű észrevételeit, óhajait és panaszait s tisztázza az eszméket, egymást felvilágosítva, a kételyeket és ellenmondásokat eloszlaltva fejtssék ki közös akcióit, a mely hazai iparunk diadalát legalább itt a saját honunkban biztosítja.

Elnök indítványára előadónak jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak s előadását jegyzőkönyvbe iktatták.

*

Ezután dr. *Sarkadi* Lajos titkár felolvasta az északi és sziszeki kamarák táviratát, amelyben üdvözlük az országos értekezletet s kéri, hogy a fiemei kamara beadványát az északhorvátországi vasutak ügyében ne vegyék tárgyalás alá s a felett most ne határozzanak s ha mégis megtörténik ez, a határozat ellen tiltakoznak.

*

Szávay Gyula szólott az előadó által tárgyalt kérdéshez. Törekedjenek a kamarák olyan szép eredményt elérni a magyar ipartermékek támogatásánál, mint az államvasutaknál *Baross* óta látjuk. A fogyasztó közönség is anuncziálással viseltetik a hazai iparral szemben. Ezt az avimozitást ragadják meg a kamarák.

Holesch István javaslatát egyhangulag elfogadták.

Az ipartörvény revíziója.

Az ipartörvény revíziójáról értekezett a leglelkesebb titkár, *Deil* Jenő (Kassa). Kimutatta, hogy a mai rendszernél a mit ad az állam az egyik kezével, elveszi a másikkal. A törvény rossz, utat mutat a kijátszásra. Kényszer ipartársulatokat létesített. A képesítést tartja főnek, pedig ma mondhatni csak faluról kapunk iparos tanonczot, akik alig tudnak írni, olvasni. Az ipariskolákban sem a mesterséget tanítják, hanem az ipariskola ismétlő, hol pótolják a népiskolai mulasztást. Így mikor felszabadul az ifju, az ipar kap rossz emberanyagot. Követelni kell, hogy csak az elemi iskola bevégezése után legyen iparos tanuló. Az ipartestületek ellenőrzésére kell bízni ezt. — Aztán szól az ipartestületekről, amelyek mai szervezetét egyszerűen *komikusnak* tartja. Azt kívánja ezektől a kormány, hogy fejlesszék az ipart, és anyagi, sőt szellemi támogatást sem nyujt. A hadsereg fegyvereire milliókat költenek és az ipartestületek üdvös munkáját csak 35 ezer frt segélyvel akarják előre vinni s mégis kívánják iparfejlesztést? Adjanak anyagi erőt az ipartestületeknek, akkor számíthatnak eredményre. A vásároknál is kijátszák a miniszteri rendeletet, hogy csak helyi iparosok vehessenek részt hetivásárokon. Helyi szabályrendeleteket alkottak ennek kijátszására. Az ipartörvény módosítása szükséges, a házaló kereskedés megállítására. Ezek a házalók rontják meg a helyi ipart és kereskedést.

A következő határozati javaslatot terjeszti elő:

Mondja ki a kamarák országos értekezlete az 1884. évi XVII. törvényezikk revízióját:

1. a képesítés elvének szigorú és őszinte érvényesítése.

2. az ipartestületi intézménynek országos szervezés mellett kötelezővé tétele és hatáskörének czélszerű kibővítése és végre

4. a helyi iparnak és kereskedelemnek az idegen utazó kereskedők és iparosok valamint a kereskedelmi utazók, ügynökök és ágensek üzelmeivel szemben való megvédése tekintetéből.

Kujniss Gyula (B.-Bánya) kifogásolja előadó nézetét, hogy csak a tanonczképzést vette fel. A legnagyobb baj az, hogy az önállósításhoz nem kívának semmit. Itt kellene megkövetelni a gyakorlati tapasztalatot.

Weisz Károly, mint régi iparos és e kamara beltagja, szól az elhangzott javaslatokhoz. Kiemeli, hogy a szóban forgó javaslat a legfontosabb szerinte az eddig szönyegre hozottak között. Szól a tanonczkérdésről, kárhóztatja a kontárságot. Elismeréssel van az elhangzott javaslat iránt, melyet az előadó üdvözölve elfogad.

Deil Jenő mondta el erre záróbeszédét, kifejti, hogy minden erejükből arra kell törekedniök a kamaráknak, hogy a kormány magáévá tegye a javaslatot, melyet melegen ajánl elfogadásra.

Ede Illés László terjesztette elő ezután *Marschall* Lajos dr. aradi kamarai titkár javaslatát a csődtörvény sürgős módosítása dolgában. Minden további indoklás nélkül kéri az értekezletet vegye pártfogásába és fogadja el a javaslatot, hogy jövőre ne ügyvédek, hanem a hitelezők köréből válasszák a csődtömeggondnokokat.

Az értekezlet vita nélkül egyhangulag elfogadta a javaslatot.

Ipartestületek és kamarák.

Sugár Ignác, a miskolci kamara másodtitkára körülbelül a következő előterjesztést tette:

A keresk. miniszterium az ipartestületi intézménynek újabb időben nagyobb figyelmet szentel: legutóbb is felhívta a hazai kamarákat, hogy tegyenek jelentést az ipartestületek miként való fejlesztéséről és a kamarák s a testületek viszonyának rendelkezéséről. Ez utóbbira jelenleg sem törvény, sem rendelet nincs. Előadó szerint tehát e hiány pótlása szükséges és erre nézve javasolja, hogy mondassék ki, miszerint a kereskedelmi kamara, mint magasabb közgazdasági szervezet felhívásának az ipartestületek megfélelni tartoznak, hogy utóbbiak évi jelentéseiket a kamarához terjesszék be; továbbá, hogy a kamarának joga legyen a testületi ülésekre képviselőket kiküldeni, végül, hogy a miniszteriummal és felsőbb hatóságokkal a kamarák útján érintkezzenek. Minden berendezés az ipartestületi tevékenység érdekében van, melyet a kamarák mindig buzgón támogatnak és elejét venné a testületek meddő tanácskozásainak, egységet teremtené a gazdasági törekvésekben, teljes erkölcsi és anyagi erők érvényesítését előmozdítandja. A kamarák és testületek szervezete kapcsolata, melyet az ipartörvény rendezni elmulasztott, tehát iparpolitikailag szükséges.

Szávay Gyula szólott első sorban a kérdéshez. Utal arra a szívélyes viszonyra, mely az ipartestületek és kamarák közt fennáll. Nem tartja praktikusnak, hogy a javaslatot, melyet az előadó terjesztett be, törvényesen stabilizálják. Az ipartestületeket oly módon szervezni, ahogy a javaslat tervezi, nem lehet; jelszavakat dobni ezzel az iparosok körébe. A részletekhez nem járul semmi esetben, a miniszter megjegyzését nem veszi komolyan. Azt hiszi, hogy a javaslatot ad referendum veszik.

Bertsey György utal az ipartörvény hiányára, melyet a kamarák és ipartestületek szorosabb nexusba hozásával lehet szerinte megoldani. De ez — ugymond — nemcsak a maga véleménye, hiszi, hogy ezt minden iparostársra aláírja. Kéri az értekezletet, hogy úgy vegyék a dolgot, hogy nem különszakadással volt szó, csupán az ipartestületek fejlesztése volt a cél.

Kulinyi Zsigmond tudomásul veszi a javaslatot.

Sugár Ignác záróbeszédében kifejti, hogy javaslatát csupán a kongresszus jóakarata figyelmébe akarta ajánlani.

A javaslatot tudomásul vették.

A czéggjegyzések ellenőrzése.

Kirchknopf Frigyes soproni kamarai titkár előterjesztette a kongresszus utolsó tárgyát; a nagyváradi kamara javaslatát, a czéggjegyzések ellenőrzése dolgában. Meg van győződve, hogy a vádakat (minden kamara megtalálja a módot, hogyan) visszautasítják. Indítványozza, hozák tudomására nyíltan a miniszternek, hogy a kamarák teljesítik kötelezettségüket.

Mága János temesvári titkár szól a javaslatról, majd

Kreicsy Rezső dr., a budapesti kamara titkára fejtette ki, hogy a miniszterhez leendő felterjesztéshez ők is hozzá fognak járulni, de egészében nem találja helyénvalónak a javaslatot. Azt hiszi, hogy csatlakozva a referádához, az egyes kamarák oly értelmű állást is foglalhatnak, hogy a magyar tudakozó irodát akceptálják. Ezzel nem szenvedne szerinte sérelmet a kamarák autonómiaja.

Deil Jenő, a kassai kamara titkára a javaslatot melegen ajánlja elfogadásra.

Sugár Ignác csatlakozik az előadó javaslatához.

Szentpály István miskolci kamarai titkár hozzájárulása után a javaslatot elfogadták.

A kisipar szubvenziója.

Ezután napirenden kívül betervezt *Szentpály* István egy szabályzatot, a kisipar állami kedvezményben való részesítéséről, mely szabályzat elkészítésével, *Szávay* Gyula indítványára még a kassai értekezletet bízzák meg. A szabályzat nem tartja állami kedvezményben részesítendőnek amaz iparosokat, kik motorral dolgoznak.

Deil Jenő kassai kamarai titkár felszólása után a szabályzatot elfogadták.

Thomas M. brassói titkár indítványozza, hogy a külföldre szóló utlevelek és ideiglenes alispáni igazolványok hosszabb időre való kiadása iránt tegyenek lépéseket.

Az indítványt elfogadták.

A jövő évi kongresszus.

Kulinyi Zsigmond, a szegedi kamara titkára indítványozta, bízzák meg a nagyvárad kamara elnökségét, hogy levelezzen a társ-kamarákkal aziránt, hol tartásuk meg a jövő évi értekezletet.

Deil Jenő azt indítványozza, hogy neutráls területen, a fővárosban tartásuk a kamarák értekezletüket, ha az év folyamán vidéki kamara nem hívja meg az értekezletet.

Király Ferencz dr. országgyűlési képviselő Szabó Kálmán debreczeni kamarai elnök nevében 1901-re Debreczenbe hívja meg a kongresszust.

Szavay Gyula tolmácsolja a meghívásért a kongresszus köszönetét, bárha eziránt csak a jövő évi értekezlet határozhat.

Kulinyi Zsigmond úgy értesült, hogy 1901-re három kamara is óhajtja meghívni az értekezletet, ezért kívánatosnak tartaná, ha megállapítanák a kongresszus helyét.

Szentpály István, Sz. Szakács Péter szólalt fel még e kérdésben.

Kujniss Gyula besztercebányai kamarai tag indítványozza, hogy a nagyvárad kamara elnökségének fejezze ki az értekezlet a vendégszeretetért köszönetét, ugyszintén Nagyvárad város polgármesterének is, ki az értekezletet látogatásával szerencsételte.

Janky József elnök szívesen fogadja a köszönetet és lelkes éljenzés közben berekeszti a gyűlést.

A jegyzőkönyv hitelesítésével *Deil* Jenőt és *Kirschknopf* Frigyeszt biztáknak meg.

Iparvállalatok megtekintése.

Az országos értekezlet befejezése után a kongresszus tagjai hiven a programhoz kihajtottak a *Kálmán és Léderer*-féle szeszgyárba, hol *Léderer* Dávid, *Deutsch* K. I. és *Reismann* igazgatósági tagok s *Weisz* Gábor igazgató fogadták szívesen a vendégeket, a hol megvendégelték a kamarák képviselőit.

Ezután a *Moskovits* gyártelepet tekintették meg.

Innét az *Iparos menház*-ba kocsiztak a kongresszus tagjai, hol *Bertsey* György ipartestületi elnök mutatta meg a tiszta, czélszerűen berendezett helyiségeket, a hálótermeket, az ebédlőt és az árnyas kertet. Majd az ipartestület *Kert-utcza*i házába vonult át a társaság s érdeklődve tekintette meg az iparoskör tágas termeit s az irodákat.

A vendégek délután két órakor *Szedlarikné Dudinszky Anna ipariskoláját* látogatták meg, hol a tulajdonosnő, a leánya s *Ungvári* Kis Mária tanítónő fogadták őket lekötő udvariassággal. A társaság nagy figyelemmel szemlélte meg az iskolában meghonosított műszervészet produktumait, a perzsa és szmirna szőnyegeket, függönyöket, továbbá a szövő gépeket. *Szedlarikné* asszony bemutatta a selyemfonás művészetét. *Szedlarik* Annuska a gyapju festést és *Ungvári* Kis Anna a szőnyeg szövését.

*

Déli 1 óra után a *Fekete Sasban* volt bankett, a hol a házigazda tisztét *Reismann* Mór, a Csarnok elnöke vitte.

Számos felköszöntőt mondtak.

Délután a város nevezetességeit tekintették meg s a Sport-téren *Kunz* Gusztáv vendégei voltak.

Este végig nézték a szini előadást s társas vacsorára találkoztak a Bazárban.

Ma, pénteken hajnalban kimennek a mezőtelegdi, tatarosi és felső-dernai ipartelepek megtekintésére.

A bihar-füredi kirándulás, a kedvezőtlen idő miatt elmarad.

A kamarák a szövetkezetek ellen.

A szakminisztereket keresték föl pár évvel a gazdák és panaszoktól előttük a mind gyakrabban keletkező kartellek és ringek ellen, melyek egyenesen a gazdaközönség kizsákmányolására vannak rendezve. A szakminiszterek válasza egyetértelmű és nagyon egyszerű:

— Alakítsanak a kartellek és ringek ellen szövetkezeteket. Ha az eladók tömörülnek, úgy tömörüljenek a vevők is.

A gazdák meg is fogadták a tanácsot és a M. G. Sz. tagjainak működése folytán most már alig van Magyarországnak oly vidéke, hol valami féle szövetkezet ne léteznék. És használt is a tanács.

A kartellezők keservesen érezték a fogyasztó közönség tömörülését és csakhamar megkezdődött a hajsza a fogyasztási szövetkezetek ellen.

Eleinte csak amolyan kisszerű személyes hajsza, mely a megsértett érdekek folytán mindinkább nagy bázist nyert. A kereskedelmi kamarák útján folyomottak a kormányhoz a fogyasztási szövetkezetek eltörlése iránt, azonban a kormány tudta kötelességét és a kérvényekre ez értelemben adta meg a választ.

A hajsza a szövetkezetek ellen végre a kereskedelmi és iparkamarák nagyvárad kongresszusán is folytatódott. Sok érv hangzott el pro és kontra, míg végre a kormányhoz való fölterjesztést fogadták el.

E kongresszus különben inkább szeretett foglalkozni a kereskedelem sérelmeivel, mint botlásaiival s a sérelmek közé bekerült egész ártatlanul a szövetkezetek ügye is. A kongresszus nem tartotta méltónak bővebben foglalkozni a tisztességtelen verseny ügyével s a kiskereskedés uzsorájával, ellenben nagyon szíven hordja azt a lényegtelen dolgot, hogy a kamarai tagok számára kedvezményes vasuti utazást eszközöljön ki.

Ezekből eléggé látható az a mérsékelt irányzat, a mit a kongresszusi tárgyalások jellegűl tartanak. Nem a kongresszus eredményeinek a kritikája ez, mert rendszeres átnézettel talán több is volna a hiba, mint a mennyi első tekintetre látható. Egy azonban bizonyos, még pedig az, hogy a kamarák céljukat tévesztik, a midőn a kereskedés és ipar ügyét tulhajtják a többi gazdasági faktorok rovására.

Mi kárt csinál a szövetkezet a kereskedésnek? Ugyanazon eszközökkel dolgozik, mint a kereskedés. Ad, vesz, ugyanazon forrásból. Sőt legtöbbszörre az áll elő, hogy a szövetkezeteknél nincs kereskedő szellemű vezetés és akkor a szövetkezet nem konkurálhat a profeszionátus kereskedővel.

Egy szövetkezet alakulása semmivel sem több, mint egy új kereskedés alapítása, a fenti körülménynél fogva még annyi sem. Hanem kárt még is csinál a szövetkezet, még pedig a kereskedelem egy részének, mely tisztességtelen uton igyekszik megélni. A kamarák előtt azonban csak kereskedelmi érdek van s ezért a szövetkezeteknek pusztulni kell, annak a rendszernek, mely egyedül van hivatva az élni akaró kisembert, a kisiparost, a földészit megmenteni az elpusztulástól.

A német csatorna javaslat megbukott, mert ez a merkantilizmus erőszakolt kérdése volt a földművelés rovására. Ennek a mai csatorna javaslatnak is szabad megbukni, a mit a kereskedelmi kamarák nagyvárad kongresszusa tett a fogyasztási szövetkezetek eltörlése iránt.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Augusztus 27. Csonkatorony felavatása Nagyszalontán. Augusztus 29, 30, 31. Vendéglősök kongresszusa.

* **Rulikovszky-ünnepély.** A volt 48-as honvéd bajtársakat hazafias tisztelettel szólítom fel, hogy a magyar ügyért vértanu-halált szenvedett hős lelkü lengyel: *Rulikovszky Kázmér* félszázados emlékünnepe való testületi megjelenés végett folyó hó 27-én, azaz vasárnap délután 3 órakor a Szent László-téren tartandó ünnepélyen és a másnapi gyászistentiszteleten megjelenni sziveskedjenek.

* **A színház építése.** A színház épülete még alig a föld színéig van építve, most jönnek azok a munkák, a mik tulajdonképen megadják a jellegét egy színháznak. Pályázatot hirdetnek a légszesz, vagy villamos világításra és gépezetre. Ebben benne vannak a színház-titkok; a sülyesztők és más gépezetek. Amikor hegyek, faluk és még primadonnák is eltűnnek egy pillanat alatt. Ez az egész bűvös készülék 9500 forintba kerül a nagyvárad színháznál.

* **Kir. közjegyző Székelyhidon.** A nagyvárad kir. törvényszék közhírré teszi, hogy *Moni* Gyula volt szilágy-csehi kir. közjegyző működését Székelyhidon f. évi szeptember hó 5-én kezdi meg.

* **Áthelyezés.** A szegedi kir. ítélőtábla elnöke, *Bárdosi* Ferencz berettyó-ujfalusi kir. járásbírói díjas joggyakornokot a nagyvárad kir. tábla kerületéből, eddigi minőségében, a vezetése alatt álló kir. ítélőtábla kerületébe helyezte át.

* **Lajos napja.** Ha egész Magyarország belépne a Pósa-asztaltársaságba, minden fürdő és nyaraló becsukhatná önmagát, mert a Pósa-asztaltársaság ott nyaral, ahol telet és télben nyárban jól érzi ott magát.

A Lajos nap is ott éri a régi asztal mellett a társaságot s hogy valaki el ne maradjon közülök, az elnökség nyomtatott levelező lapokon hívja össze a tagokat. A meghívó csakis a nagy gyermekeknek szól és igen érzékeny hurokat penget:

Ki szereti a bort?
Tartsa föl az ujját!
Lajos estéjére fujják
Ezt a nótát:
Itt a jó bor!
Igyál sógor!

Pósa Lajos.

Csütörtökön aug. 24-én este fél kilenckor az »Orient«-ben a Pósa-asztal ünnepli Lajos estéjét. Gyere el!

Budapesten most mindenki feltartott ujjal jár.

* **Kétfejű sas helyett magyar czimer.** A Károly-kaszárnya ujjalakításával elhatározta a főváros tanácsa hogy a gránátos-utcza két kapu fölött két hatalmas nagyságu kőből faragott kétfejű sas helyett Budapest székes főváros czimerét fogja alkalmaztatni. A tanács határozata alapján egy szobrászt már föl is hívtak ajánlat-tételre, a ki a föltételeit tudatta.

* **Cseh nemzeti büszkeség.** A napokban Drezdában a vasuti állomáson egy ember odamegy a pénztárhoz és így szól:

— Lisiek Freti tridou do Podwokly.

A pénztáros ránéz az emberre s kijelenti, hogy ezt a beszédet nem érti, tessék németül, francziául vagy angolul beszélni. Az idegen flegmatikusan ismétli:

— Lisiek Freti tridou do Podwokly.

A pénztáros nem szólt semmit, hanem intett neki, hogy várjon s mivel sejtette, hogy

az idegen csehül beszél, áthivatta az állomással szemközti lakó hitese tolmácsot. Ez azután megmagyarázta a pénztárosnak, hogy az idegen ur egy harmadosztályú jegyet kér Bodenbachba. A pénztáros a jegyet kiadta a csehnek s ezzel egyidejűleg három márka tolmácsilletéket is kért tőle. Erre már németül szólalt meg a cseh s kijelentette, hogy neki semmi szüksége nem volt tolmácsra, mert kitűnően tud németül, csak nemzeti mindezzel nem törődött, hanem a pénztáros mindezzel nem törődött, hanem rendőrt hívott, aki aztán addig el se bocsátotta a büszke csehnek, míg a tolmácsdíjat ki nem fizette.

* **A sport tanító ur kalandja.** Kissé kápatos állapotban bandukolt tegnap éjjel hazafelé Schön Alajos sporttanító a József-köruton. A vacsora után elfogyasztott bor úgy feltűzölte s olyan vig kedve kerekedett, hogy pas de quatre-t kezdett járni a körut széles járdáján. Csakhamar akadt partnere kettő is, két 20—32 éves fiatal ember személyében, a kik vele együtt kezdtek járni a táncot. Egész a Rákóczy-térig s asziroztak már, a mikor a két fiatal ember a sport emberét hirtelen megragadta, a földre teperte s alaposan kezdte agyabugyálni. Az útsektől elkábult sport férfi eszméletlenül terült el, a mit a két táncos arra használt fel, hogy zsebeiből mindent, a mi értékes, elemeltek. Elvitték szegénynek a pénztárczáját is, amelyben 35 forint készpénz volt. Hajnalodott már, a mikor a jó fiu magához tért s szomorúan, de józanon ballagott most már haza felé. Reggelre ébredve egyenesen a főkapitánysághoz sietett, ahol elpanaszolta szerencsétlen esetét s megfogadta, hogy pas de quatre-t ezentul csak a sima parketten fog járni. A rendőrség keresi a két idegen táncost.

* **A fia sirjába bukkott.** A temesvári görögkeleti temetőben tegnapelőtt rémes jelenet játszódott le. Todoreszku Miklós háztulajdonos 25 éves Miklós fiát temették. Az apa könnyezve állott a sir szélén, miközben a pap mégegyszer beszentelte a koporsót. Éppen a sirba bocsátották le a halottat, amikor egy táviratkihordó a gyásznapon áttörve a lesújtott apának egy sürgős táviratot nyújtott át. Dettáról jött a távirat és Todoreszku másik fiának, aki dettai adólistát volt, halálát jelentette. Todoreszku megtántorodott.

— Most már temesetek el engem is! — kiáltott s a következő pillanatban összerogyott s a nyitott sírgödörbe esett, fiának koporsójára. A közönség megdöbbenve nézte ezt a látványt és rémületében széjjel futott a sirtól. Alig néhányan, a pap és a két sirásó maradtak ott, de ők is egyideig tanakodtak, míg segélyére mertek menni a szerencsétlen embernek. Az egyik sirásó leereszkedett a gödörbe s felakarta adni a halottnak látszó Todoreszku, de nem bírta felemelni a koporsótól, a melyet két karjával erősen átkarolva tartott. Végre a másik sirásó is leereszkedett, a közönségből pedig néhányan visszamerészkedtek menni s nagy nehezen sikerült az öreg embert kiemelni a gödörből. Lakására szállították, hol most élet-halál között fekszik.

A szegedi mezőgazdasági kiállítás.

Magyarország földmiveléssel legáltalánosabban foglalkozó területének központján, Szegeden a jövő hónapban nyílik meg egy országos mezőgazdasági kiállítás.

Az ilyen nemű kiállítás még csaknem új közöttünk. Kereskedelmi s iparkamarák, ipartanodák csaknem minden évben rendeznek egy-egy kiállítást, ha mást nem, hát tanoncz munka kiállítást. A földművelő Magyarország azonban sosem volt kíváncsi látni, hogy legáltalánosabb, legéletképesebb gazdasági faktora a földmivelés milyen haladást mutat, mik a kincsei s minőség tekintetében mennyiben vagyunk képesek kiállani a külfölddel a versenyen.

Ezt nekünk — elég sajnós — mindig a gyakorlat mutatta meg egy-egy piac elvesztésével. Ezért csak üdvözlünk lehet a szegedi mezőgazda-

sági kiállítás eszméjét s Magyarország földmivelésügyének érdekében áll, hogy az ország minden részében lenne időszakonként egy-egy kiállítás, hova az egész vidék legjobb terményeit vinné, ha e kiállítások nem is lennének mind oly nagy méretűek, mint a szegedi, de hatása elmaradhatatlan lenne Magyarország földmivelésügyére.

A kiállítás programja:

Szeptember 3-án: Délelőtt 10 órakor a kiállítás ünnepélyes megnyitása Ő cs. és kir. Fensége *József főherceg ur*, a védnök által. Délután 2 órakor kiállítási löverseny, este 8 órakor a védnök tiszteletére művész-estély a színházban. Este a kiállítási terület fényes kivilágítása villamfényvel és 20,000 lampionnal.

Szeptember 4-én: Reggel 9 órakor V. országos gazdakongresszus a városháza nagytermében. Déli 12 órakor: Délvidéki földművelők egyesületének közgyűlése. Országos méhészeti kongresszus az ujszegedi vígadó táncstermében. Este 8 órakor a színházban művész-estély.

Szeptember 5-én: V. orsz. gazdakongresszus. Orsz. méhészeti kongresszus. I. orsz. halászati kongresszus a városháza kis tanácstermében. Délután 5 órakor vivó akadémia az ujszegedi vígadóban, este tüzi játék a kiállítás területén.

Szeptember 6-án: Orsz. méhészeti kongresszus, délután 5 órakor a tűzoltóság gyakorlata, este a kiállítási terület fényes kivilágítása 20,000 lampionnal.

Szeptember 7-én: Délután 4 órakor kerékpárverseny. Délután 5 órakor a »Polgári dalárda« hangversenye, a kiállítás területén este léggömb föleresztés és kivilágítás villamfényvel.

Szeptember 8-án: I. orsz. szőlészeti és borászati kongresszus és kirándulások. Délután 2 órakor díjgratás, lovasjáték, ügető-verseny a löverseny-téren. Este népies műkedvelői előadás a vígadó táncstermében és tüzi játék a kiállítás területén.

Szeptember 9-én: Délelőtt 9 órakor gazdasági tanítók kongresszusa az ujszegedi vígadóban. I. orsz. szőlészeti és borászati kongresszus és kirándulások. Délután 5 órakor a »Szegedi dalárda« hangversenye, este teljes kivilágítás villamfényvel és 20,000 lampionnal a kiállítás területén.

Szeptember 10-én: I. orsz. szőlészeti és borászati kongresszus és kirándulások. Délután népnepély és cseléddíjazás a kiállítás területén. Délután 3 órakor regatta a Tiszán. Este kiállítási nép-bál, este 6 órakor kiállítási sorsjáték húzása, este 8 órakor tüzijáték.

A kiállítás területén délután 4—7 óráig és este 9—12 óráig naponta sétahangversenyek tartatnak.

IRODALOM.

Olvasóink figyelmébe. Az iskolai év közeledtével a középiskolák, tanítóképzők és polgári iskolák igazgatóinak és énektanárainak figyelmébe ajánljuk a következő kiadványt:

„Énekeljetelek az Urnak.“ Imádságos és énekes könyv a serdülő katolikus ifjúság számára. Imádságos részét dr. Kiss János, énekes részét pedig Kersch Ferencz, esztergomi székesegyházi karnagy szerkesztették. Az énekes rész a legszebb templomi énekeket tartalmazza, négyzólamu és az ifjúság hangbeli fejlettségéhez alkalmazott új hangjegyeléssel. Papírja igen finom, nyomása tiszta és világos. Terjedelme 30¹/₂ iv (488 oldal), melyből 7¹/₂ iv (120 oldal) az imádságos részre esik. A könyvet négy autotypia ékesíti. Budapest, 1898. — Ára füzve 1 frt 20 kr. igen finom és erős egész vászonkötésben, piros metszéssel 1 frt 50 kr, igen finom és erős egész bőrkötésben, piros metszéssel 2 frt 50 kr., a bőrkötés kiválóan szép és erős. — Megrendelhető dr. Kiss János, egyetemi tanárnál. Budapest, VII. Rottenbiller-utca 5. a. III. emelet.

Igazságszolgáltatás.

Biciklin a börtönbe. Barancsek Ferencz kereskedőségnek nagyon rosszul ment a sora ez év június havában. Állás nélkül lézengett a főváros utcáin. Nem volt semmi kereset forrása, amelyből magát és a Szent István-kórházban betegen fekvő feleségét fenntartani, illetve gyámolítani tudta volna. Egy napon — június 21-én — midőn éhesen vándorogva ment el a Royal-szálloda előtt, megpillantott a kapu bejárat alatt egy falhoz támasztott gazdátlan biciklit. Nem sokat tanakodott, egyszerűen elvitte a 120 forint értékű kerékpárt, a melyet még az nap el is zálogosított 27 forintért. A zálogcézudulát pedig eladta Lax Edének, a ki előlegül 4 frtot adott neki. Mikor a másik vételári részletet, a 4 forintot harmad napon meg kellett volna kapnia, Lax rendőrt hivatott és elfogatta Barancseket. Lopás büntetével vádolva ült ma a vádlottak padján — és pedig életében már másodsor, amennyiben lopás büntetéeért 1898 évben már hat havi börtönt kapott — Barancsek Ferencz. Töredelmes beismerő vallomása után a szüneti tanács Farkas dr. alügyész vádindítványához képest 7 havi börtönre ítélte a bicikli-tolvaj kereskedőségét. Büntetésébe azonban az enyhítő körülmények fennforgása miatt a vizsgálati fogságból 3 hetet beszámítottak. Az ítélet jogerős.

Für Piroska büne. Kaczkiás szobalány volt Für Piroska, csak hogy nagy hibája esett — lopott. Most a nyár elején Róth Simonnénél szolgált az Eötvös-utcában. Három nappal szolgálatba lépése után már ellopta gazdájának aranyóráját, a melyet 17 frtra elzálogosított. A mai végtárgyaláson azzal védekezett, hogy gazdája éhezni hagyta s azért lopott, hogy ha már dolgozik, legyen is mit ennie. A büntető törvényszék szüneti tanácsa Czárán kir. táblai bíró elnökele alatt részben el is fogadta vádlottnak ezt a védekezését, mert a visszaeső bűnös leányt dr. Farkas kir. alügyész vádbeszéde után 6 havi börtönre ítélte. Az ítéletben úgy az elítélt, valamint a kir. ügyész is megnyugodtak.

A nagyvárad kir. tábla elintézt ügyei.

Előadó: *Bócz Géza.*

- 2238 Szlavitsek Anna — Szlavitsek Francziska — helybenhagyva.
- 1135 Kálmanczhelyi Jozsef — Osváth Lajos — megváltoztatva.
- 1988 Kozma Róza hagyatékai ügye — részben visszautasítva, részben helybenhagyva.
- 2248 Temesi agrár tkptr. — Ürményi Pálné — megváltoztatva.
- 2249 Békési népbank — Csurai István s. t. — helybenhagyva.
- 2251 Aradi polg. tkptr. — Schwarcz Ignác s neje — helybenhagyva.
- 2252 Kuretyán Vaszalie — Balata Vaszalie s. t. — helybenhagyva.
- 2256 Dajka András — özv. Szabó Imréné — rendelet.
- 2263 Fekete Izidor — dr. Holländer Sámuel — helybenhagyva.
- 2269 Özv. Pantyes Alexantie — Duma Flóra s. t. — helybenhagyva.

Előadó: *Dr. Gedeon László.*

- 3475 Gál János s. t. köz- és magánokirat hamisítás — részben megváltoztatva.
- 3494 Erdei Péter s. t. gyilkosság — részben megváltoztatva.
- 3480 Komlódi András tulajdon elleni kihágás — részben megváltoztatva.
- 3559 Kajesa Juliánna gyilkosság — részben megváltoztatva.

SZINHAZ.

Heti műsor.

Péntek: *Agglegények*, Fenyvesi E. m. v.
Szombat: *Bóissy boszorkány*,
d. u. *Jani és Juczi*.
Vasárnap: este: *A csikós*.

A valóni nász.

Egy testi és lelki rutból tragikus alakot egy Schakespir-i tehetség képes formálni. A mintaszerű előadás mindazonáltal feledtetni a Valéni nász e kellemetlen momentumát s a szépen telt ház sokat tapsola szereplők odaadó játéknak. L. *Fái Szeréna Szanda* cigányleány mesteri szerepét játszotta megragadóan, igaz érzéssel. Ez különben egyike L. *Fái Szeréna* legjobb alakításainak, melylyel a darabot sokáig tartotta a Vigszínház műsorán *Fenyvesi Emil*, ki Csuku államügyészt játszotta megrázó realissal. Barbu cigányzenész szerepében. *Vágó Béla* gyorsan fejlődő tehetségéről tett tanúságot. *Tompa Kálmán* (Jouel), *Miklósi Ilona* (Pia), *Bihari Ákos* (Notara Arisztid), *Bónis Lajos* (Olescu) jól megállották helyüket.

REGÉNY-CSARNOK.

NEM HIÁBA.

Irta: Neidegg, fordította: Szirtes.

84

XXII.

Ganermann Ferencz Bécsbe utazott. Remélte, hogy a mit leveleivel el nem ért, majd kiviheti élő szóval; talán rábeszélheti Ádát, hogy kísérje őt haza Freibergbe, vagy legalább kövesse rövidesen. Hogy megjelenésének benyomását ne gyöngítse, nem írta meg látogatása napját. Azt hitte, hogy a váratlan viszontlátás öröme annál hatásosabb lesz és meg fogja törni Áda ellenkezését. Azonban már első lépését apósa házába csalódás kísérte. Egyedül a napát találta otthon, a ki rosszul érezte magát kissé. Megtudta tőle, hogy Áda ismerősökkel a városligetbe ment, hogy a katonazenét élvezze s vacsora előtt nem is várja haza. Az öreg nő rendkívül kedvetlen volt. Panaszkodott férjére, hogy mindig haragos, mert rosszul megy az üzlet és rajta tölti ki bosszuját. Panaszkodott leányára, kinek nincsen szikra belátása. Közben vejenek is szemrehányást tett, hogy nem tud feleségével bänni. Sokszoros panaszából megértette, hogy igen rossz hangulat uralkodik a háznál.

Mihelyt anyósa lehetővé tette, szabadulni igyekezett siralmi elől és a városligetbe sietett, hogy fölkeresse Ádát.

Szépségtől és pompától ragyogó nejét fiatal asszonyok társaságában találta, kiket Áda legkaczerább barátainak ismert. Katonatisztek és fiatalurak vették a hölgyeket körül. Nevettek és tréfálkoztak, a gondnak nem volt semmi nyoma arcaikon. Áda meg volt lepve, midőn urát közeledni látta, de örömteljes elragadtatást nem lehetett leolvasni arcáról.

— Isten hozott, Feri! — szólta meg őt barátságosan és kezet nyújtott neki; de oly hidegen és nyugodtan, mintha csak néhány óra előtt vált volna meg tőle; azután helyet csinált neki maga mellett a padon.

— Ah, ott jön a szigorú férj, hogy a szép asszonyt a vadonba hurcolja! — szólt orrán át az egyik udvarló.

Mindnyájan, Ádát semvéve ki, jót nevettek az izetlen megjegyzésen. Föltéve, hogy engedi magát hurcolni, — pattogta ő.

Ganermann üdvözölte az ismerősöket és darab ideig iparkodott a mulatságban résztvenni; azonban nem igen tudta magát feltalálni. Ezek az emberek meglehetősen idegenek voltak neki, előtte ismeretlen körülményekre tettek czélzásokat, éleceket mondtak, melyeknek éle ő reá, az idegenre meglehetősen hatástalan

maradt. A beszélgetés könnyelmű irányban folyt, kétértelmű kifejezésektől sem riadtak vissza. A legkinosabb volt látnia, hogy Áda kedvét találja az effajta beszélgetésben, hogy megtanult kaczerkodni és pirulás nélkül hallgatni olyan dolgokat, melyeket szeretett volna fogalmkörétől távol tartani.

— Áda, menjünk haza — szólt hozzá kis idő múlva; — az esti vonattal el kell utaznom, csak nagy nehezen szakítottam néhány órát számodra.

— Haza? Eszembe sincs! Maradj csak itt és ne rontsd el a mulatságot. Itt is egymás mellett ülünk, akár otthon.

— Itt maradjak és hallgassam ezt a sok badar beszédet, a mit mások hozzád intéznek? Tegyem magamat nevetségessé az öszemőkben és talán a tiedben is, midőn veled akarok foglalkozni?

— Miért vagy oly szükkeblű, Feri? Hiszen nincs mit titkolódnunk; a mit egymásnak mondani akarunk, azt nyíltan is megmondhatjuk.

— Gondolod? Megkérdezhetlek-e ezek előtt, hogy mikor követsz engem Freibergbe?

— Azt megteheted — válaszolt nevetve. — Az egész világ előtt megmondom, hogy sokára, nagyon sokára.

— Áda, hadd a tréfást, midőn komoly dolgokról van szó; értsd meg, hogy kötelességedben áll egem követni.

— Látod, már ittmeg kezdődik a prédikáció. Óvakodni fogok haza menni.

A fiatal urak egyike, egy merész, csinos huszártiszt közeledett a párhoz.

— Védelmeyem, nagyságos asszonyom? Azt hiszem, férje ura erőszakot akar elkövetni? Rettentően önző doktor ur!

— Igen, Somossy százados ur! — válaszolt Ganermann mereven, — beszélni akarok feleségemmel, a kit hetek óta nem láttam.

— Értem, — szólt a százados nevetve és magát meghajtva távozott.

— Ilyen vagy, — perelt Áda és barátság-talan torzképpé változtatta gyönyörű arcát, — elűzöd a legkellemesebb embereket.

Ganermann elsápadt haragjában és felállt. — Azonnal helyet adok nekik, elmegyek én, — vizonzá; majd meggondolta magát és hozzátevé: — Áda, légy szíves, jer velem.

— Semmi esetre. Most épen nem.

— De én megyek!

Lassan távozott; azt hitte, hogy Áda kénytelen lesz utána sietni, vagy őt visszahívni. Ahelyett azonban csengő hangját hallotta, midőn az ellenállhatatlan százados kérdésére, hogy miért távozik ura? — vigan ekként válaszolt: (Folyt. köv.)

A Dreyfus-ügy tárgyalása.

A mai nap szenzációja *Labori* és *Mercier* tábornok összetűzése. *Labori* nem mulaszt el egyetlen alkalmat, hogy *Mercier*t újra vallassa. A mai tárgyaláson kísértett ismét a titkos Dreyfus-alap, melyből a Dreyfus-testvérek *Sandherr* ezredest állítólag 50,000 frankkal meg akarták vesztegetni.

A mai nap folyamán a következő távirati tudósításokat kaptuk:

Rennes, aug. 24. A haditörvényszék ma reggel folytatta a Dreyfus-ügy tárgyalását, melynek megkezdésekor a terem a szokott képét nyújtja. Ugy benn az épületben, mint künn az utcán teljes csönd uralkodik, de a közönség feszült várakozással néz a mai események elébe, mert hire jár, hogy *Labori* ismét vallatóra akarja fogni *Mercier* tábornokot.

Mercier ma egyenruhában jelent meg a tárgyalási teremben és felrakta minden rendjét.

Ezután a törvényszék jegyzője felolvassa *Perrot* vallomását. *Perrot* úgy nyilatkozik, hogy ő hallott egy esetet, a mikor a Dreyfus-fivérek meg ekarták vesztegetni *Sandherr* ezredest, olyképpen, hogy ötven ezer frankot ajánlottak föl neki.

Demange ezzel szemben felolvastatja azt az újsághírt, melyet *Sandherr* ezredes a Dreyfus-testvérekkel való beszélgetése napján maga irt meg és tett közzé és a melyben *Sandherr* egyetlen egy szóval sem emlékezik meg erről, hogy neki pénzt akartak adni! *Mathieu Dreyfus* csak annyit mondott, hogy: »kész vagyok ráköltöni egész vagyonomat, ha kell, csak a bátyám ártatlansága derüljön ki!«

Labori azt a kérdést intézi az elnökhöz, hogy ez diszkreciónárius hatalmánál fogva hallgasson ki egy *Lion* nevű embert, a ki a bírósági likvidátor, a ki csak arra vár, hogy előálltassék és a ki abban a helyzetben van, hogy *Dubrenil* tegnapi kijelentéseit *Bodson* asszony szalonjára vonatkozólag megerőtlenítse.

Jouast elnök azonnal elrendeli, hogy a *Labori* által megnevezett tanut vezessék le.

Luil kijelenti, hogy ő hosszú időn át rendszer látogatója volt *Bodson* asszony szalonjának, melyben meglehetősen vegyes társaság fordult ugyan meg, de a melyben semmi inkorrekt dolog se történt. Az 1894. évben természet-szerűleg alkalom volt rá, hogy a tanu *Bodson* urral *Dreyfus* elíteltetéséről beszélgethessen. *Luil* biztosítja a törvényszéket, hogy *Bodson* így szólt előtte: »Nem szeretem ugyan *Dreyfust*, de azért az árulás dolgában ártatlannak tartom!«

Ezek után az 1894. évi haditörvényszék akkori elnökét, *Maurel* ezredest szólítják a sorompó elé. A nacionáléjának felvétele után ez a tanu a következőket mondja:

Mindenekelőtt ki kell jelentenem, hogy a pör egész ideje alatt sem szóval, sem írásban nem történtek közlések velünk a titkos iratok dolgában. Sem velem, a törvényszék elnökével, sem a törvényszék tagjaival nem közölték azok tartalmát! A törvényszék tagjai csak úgy ismerték a dossirt, mint a hogy annak tartalmát a vádlottak közölték.

Jouast elnök: Mily benyomásokat szerzett ön a tárgyalás folyamán?

Maurel: Nem foglalkozom most *Chaharvai* és *Pelloton*, valamint *Pessonér* véleményével. A két kiküldött véleménye nem volt kedvezőtlen *Dreyfusra* nézve. Azt mondják, hogy *Berthinot* nyilatkozatait nem értették meg. Ez nem áll! Mi nagyon jól megértettük. Bevallom, hogy *Du Paty* és *Henry* vallomásai én rám nagy benyomást tettek, mert én azokat őszintének tartottam és nem gondoltam, hogy gyűlölettel vannak eltelve.

Elnök: És a vádlott magatartása?

Maurel: A vádlott magatartása, ezt be kell vallanom, mindig korrekt és szilárd volt! *Dreyfus* folyton az ártatlanságát hangoztatta. A meggyőződés a tárgyalás alatt érlelődött és úgy vélem, ugyanezt mondhatom a törvényszék többi tagjáról is. De be kell ismernem, hogy a tárgyalás második napján egy lezárt és lepecsételt boritékot kaptam (nagy szenzáció.) még pedig egy tisztól, — *Picquart*nak hívják. (Mozgás.) Felszólított a miniszter nevében, hogy a boritékban levő iratokat egész szigoruan meghatározott feltételek mellett közöljem a haditörvényszék tagjaival. De én a boritékot még ugyanaz nap este felbontatlanul adtam vissza annak a tisztnek.

Labori: Ki hozta önhöz ezeket az iratokat?

Maurel: *Du Paty* ur volt.

Labori: És mily iratok voltak abban a boritékban?

Maurel: Azt nem tudom. Nekem már meg volt a meggyőződés *Dreyfus* dolgában, nem törődtem az iratokkal.

Labori: Nos jó, önnek már megvolt a meggyőződése az ügyben. De hát a bíró meggyőződésével, hogy állt a dolog?

Maurel: Azt hiszem, hogy a bírók mind a tárgyalás alatt alkottak maguknak véleményt Dreyfus ügyéről.

Mercier erre a tanúk sorompójához lép és Labori kérdésére következőket mondja: Elismertem hogy Maurel ezredesnek morális parancsot adtam, hogy abban a bizonyos borítékban levő iratokat a bírakkal közölje, ezért minden irányban elvállalom a felelősséget. A tanu e nyilatkozatáról heves összeszólalkozás támadt Labori és a kormánybiztos között.

Mercier Labori újabb kérdésére kijelenti, hogy Dreyfus ellen a borderón kívül még egyéb terhelő momentumok is voltak. Az akkori külügyminiszterrel szemben csak arra az egyre köteleztem magamat, hogy a tárgyalás folyamán egyetlen olyan irat sem fog szóba kerülni, mely valamely idegen hatalomra vonatkozik.

Labori: Ön már elejétől fogva meg volt győződve Dreyfus bűnösségéről?

Mercier: Nem voltam róla mindjárt meggyőződve, de összegyűjtöttem az adatokat. Tudtam, hogy a sajtó mindjárt az ügy elején kampányt kezdett, azt is tudtam, hogy a Libre-Parole egy ízben gazembernek nevezett engem, egyébiránt ma más lapok ugyanezt teszik velem (Derűtlenség.)

Labori: Mit gondol ön Walsyn Eszterházyról és szerepéről?

Mercier: Semmit. Egyébiránt senkinek sem tartozom beszámolni gondolataimról. Kereken visszautasítom azt a föltevést, hogy önnel gondolataimat közöljem. Nem vagyok vádlott ezen a helyen.

Labori: Nem is tekintem Mercier urat vádlottnak, hanem tanúnak. Legcsekélyebb gyűlöletet sem teszem kérdéseimbe. Még csak azt szeretném megtudni, hogy mit tud a harminczöt millió frankról, melyet a Dreyfus-ügy lebonyolítására Angliából és Németországból importáltak.

Mercier: Ujra kijelentem, hogy azok az emberek, a kik a reviziós kampányt vezetik óriás összegeket költenek.

Labori: Közölte e a titkos iratokat. Ormeschveille akkori kormánybiztossal?

Mercier: Nem!

Labori: Miért nem?

Mercier: Mert sulyt fektetünk arra, hogy mentől kevesebben ismerjék meg.

Chamoine tábornok a hadügyminiszterium, képviselője. A titkos tárgyalás folyamán Mercier tábornok átadott egy iratot különféle fordításokkal, ez irat Panizzardi táviratára vonatkozik.

Mercier: Elkéri Chamoinetól az iratot.

Chamoine: Az elnök tanácsára átadja neki.

Mercier: Ez csakugyan az a jegyzék melyet nekem Du Paty átadott. (Nagy mozgás.)

Labori kívánságára Coupois jegyző felolvassa három oldalra terjedő jegyzékét.

Labori: Chamoine tábornok ur elismerte, hogy a jegyzéknek utolsó két oldala hamisítva van. (Nagy mozgás.) A védelemnek már most azt kell kérdeznie, vajjon nincs-e az első oldal is hamisítva. Kérem Chamoine tábornok urat, legyen szives erről nyilatkozni.

Chamoine: Abszolute nem tehetem, hogy belemenjek a titkos iratok diskusziójába.

Ezzel véget ért a tábornokok újabb kihallgatása. Dreyfus felvilágosítást ad a bourgeois pirotechnikai iskolában való szolgálatáról.

Több tanu lényegtelen vallomása után elnök a tárgyalást másnapra halasztotta.

TAVIRATOR.

A dunáninnyi ág. ev. egyházkerület ülése.

Pozsony, aug. 24. (Saj. tudósítónk táv.) A dunáninnyi ág. ev. egyházkerület ma tartotta *Baltik* superintendes és *Laszkáry* főrendiházi tag és felügyelő elnöklésével közgyűlését, melyen megjelentek az összes esperesek. Erős vita után elhatározták, hogy evangélikus pap nélkül vehet református nő. A gyűlésre felvonultak a pánszlávok is és nagy vitát provokáltak. *Bodiczky* nyitramegyei lelkész ugyanis azon indítványát terjesztette elő, hogy aki magyarul nem tud is, lehessen lelkész, de indítványát leszavazták. Végre sürgették a budapesti tudományegyetem protestáns theologiai fakultásának felállítását.

Revolveres mézeshetek.

Budapest, aug. 24. (Saj. tud. táv.) A Murányi-utczai Stefánia-szálló tulajdonosa, ki egy hónapja nősült meg, ma este revolveréből kétszer fiatal feleségére és kétszer pedig a szájába lőtt. A lövés zajára a vendégek berohantak a tulajdonos lakásába s kicsavarták a revolvert a férj kezéből s mindkettőt a mentők a kórházba szállították, a honnan egy óra múlva az asszonyt haza engedték, mert csak karján sebesült meg, könnyedén. A férj tettének oka az volt, hogy észrevette a férj a mézeshetekben, hogy felesége nem szereti.

Öngyilkos postamesternő.

Budapest, aug. 24. (Saj. tud. táv.) *Wagner* Dénes volt államvasuti ellenőr felesége, ki jelenleg ujszegedi postamesternő volt, a fűvészkertben este 7 órakor agyonlőtte magát. Idegbaja vilte az öngyilkos tette.

Halálozás.

Pécs, aug. 24. Cseh Marianna csillagkeresztes hölgy, Cseh Ervin horvát-szlavon miniszter édes anyja, a ki nagy pártfogója volt Pécs jótékonyági intézményeinek, ma délelőtt 88 éves korában meghalt. A miniszter anyja halálos ágyánál időzött. (Magy. Táv. Ir.)

Szerencsétlen esés.

Pécs, aug. 24. Visy István dr. 91 esztendősen tekintélyes pécsi orvos egyik szobájában egy képet akart a falra akasztani, de leesett a székről és koponyatörést szenvedett. (Magy. Táv. Ir.)

A pestis.

Páris, aug. 24. Oportóban terjed a pestis, de a betegség könnyű természetű. Tegnapelőtt két újabb megbetegedés és egy haláleset fordult elő. Tegnap éjjel megint két megbetegedést konstataáltak. Heppenez orosz orvos ide jön a betegek kezelésére. A kereskedő-egyesület megkérte Koch tanárt, hogy a betegség tanulmányozására Oportóba jöjjön. (Magy. T. Ir.)

Török dolgok.

Konstantinápoly, augusztus 24. Egy iradé elrendeli a hónapok óta raktáron heverő

8 millió Mauser-töltény átvételét és az érte járó összeg kifizetését. Ez az intézkedés újabb szállításokat tesz lehetővé.

Konstantinápoly, augusztus 24. Az Agence de Constantinople a következő kommunikét közli. A lapoknak ez a jelentése, hogy néhány krétai muzulmán emigráns Efezus közelében egy keresztény lakosságú falut megtámadott, teljesen légből kapott. (M. T. I.)

A németalföldi zavargások.

Hilversum, aug. 24. Ma este még katonai őrzékek czirkálnak a városban, de úgy látszik, újabb rendzavarásoktól nem tartanak. (Magy. Táv. Ir.)

A grasslitzzi zavargások áldozatai.

Prága, aug. 24. Maurig helytartósági tanácsosnak Grasslitzból küldött jelentése szerint tegnap a lakosság nagy részvéte mellett teljes csöndben eltemették az e hó 20-án megölt három embert. A helytartósági tanácsos előtt tett kötelező ígérete ellenére Verkauf dr. és Hofer képviselők a siroknál rövid beszédet mondtak.

KÖZGAZDASÁG.

Az osztálysorsjáték mai húzásánál a 100.000 koronás főnyereményt, a 65589 számú sorsjegyet a »Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön« részvénytársaság osztálysorsjáték osztálya Andrassy-ut 5 szám adta el. 100.000 koronát nyert 64589 — 30000 koronát nyert 2347 — 15000 koronát nyert 121 — 10.000 koronát nyert 48338 81606. — 5000 koronát nyertek: 4438 11338 13822. — 2000 koronát nyertek: 2568 1741 53772. — 1000 koronát nyertek: 26002 37028 55170 61526. — 500 koronát nyertek: 7234 7866 10237 11590 13302 14342 15413 15514 17286 28452 30923 37443 43321 44270 47382 49217 51607 54942 55385 61909 62684 64616 72317 81975 89351 90118 95269 97611 97779 97839 99163.

A többi kihuzott számok 200 koronát nyertek.

Kertészeti kiállítás Debreczenben.

Magyar műkertészek és kertgazdák országos egyesülete a debreczeni tagtársak és pártoló tagok közreműködésével folyó évi szeptember hó 23-tól 28-ig Debreczenben, a nagyerdőben (Dobos-pavillon) kiállítást rendez, melynek célja a közönséggel megismertetni különféle kerti termények és azok ápolását, gyümölcsfélék és minden kertészeti szakmába vágó tárgyakkal és ez által a kertészet, különösen pedig gyümölcsészet, haszonkertészet iránti érdeklődést fejleszteni.

E kiállításon részt vehet minden hazai műkertész vagy kertkedvelő, gyümölcs és szőlőtermelő kerti és termények feldolgozásával foglalkozó és értékesítő.

Gépekre nézve pedig minden külföldi kiállító is részt vehet.

Kiállítási tárgyak a következők: virágok, dísznövények, levágott virágok (Rózsák különösen), kötéseti és díszítési munkák, gyümölcs-, szőlő- és zöldségfélék, friss és feldolgozott állapotban, feldolgozó gépek és kerti eszközök, magvak, gyümölcs- és diszfák, gyümölcs- és diszcserejek, szőlőjuvanyok, tervrajzok és kertészeti irodalmi művek, gyümölcs, befőttek, trágya-anyagok, bor, pálinka.

A kiállítandó tárgyak bejelentését elfogadja a debreczeni kertészeti kiállítás végrehajtó bizottság elnöksége (Debreczen, Helykál J. Ede fűvészkert). Kívánatos, hogy a bejelentések f. évi szeptember 1-ig küldessenek be, mert későbbi bejelentések csak úgy fogadtatnak el, ha a kiállítási terület azt megengedi.

Kiállításra vonatkozó kérdésekre az 5. pont alatt jelzett elnökség készséggel szolgál

felvilágosításokkal és a bejelentési ivateket is minden kiállítónak beküldi.

Kiállítási tárgyak beküldésére nézve határidő szükséges, hogy kerttervek, kertesszközök, gépek és egyáltalában nem romlandó tárgyak f. évi szeptember 16—20-ig; élőnövények, kerti termények és minden könnyen romlandó tárgyak pedig szeptember 20—22-ig küldendők be, kertészeti kiállítási bizottság (Nagyerdő, Dobos-pavillon) czime alatt. Kötészetre és asztaldiszkekre nézve pedig a megnyitási napon 9 óráig d. e. szállíthatók a kiállítási helyiségbe. A kiállítási bizottság csak oly tárgyakat enged kiállítani, melyek kiállítási értékkel bírnak.

A kiállított tárgyak szeptember hó 30-ig a kiállítási helyiségből elszállítandók. Ha pedig szeptember hó 30-ig elszállításáról a kiállító nem gondoskodott, úgy az egyesületi segély alap javára elárvereztetnek.

Kiállítási térdij nem fizettetik, sőt a menyire lehetséges, a bizottság még asztalokról és állványokról is gondoskodik.

A kiállításra szánt gyümölcsökből fajoként 3 darab, aszalványokból 1 liter, befőttek és mézből 1 üveg, szőlőből fajoként 3 fűrt, bor, eczet, szesz és szirupból fél liternél kevesebb el nem fogadtatik. Név nélkül beküldött gyümölcsfajok a szakbizottkág által lesznek nevekkel ellátva. Gyümölcsökből csak egészséges és teljesen kifejlesztett példányok fogadtatnak el s beküldött jelzett gyümölcsök vissza nem adatnak.

A kiállítási belépti díj: első nap (megnyitás alkalmával) 50 kr., többi napokon 20 kr. Az oda ítelt díjak, arany, ezüst, bronz érmekben és Egyesületi oklevelekben lesznek kiosztva. Ezen bíráló bizottságba Debreczen város 3 kiküldöttel fog képviseltetni.

Mayer Miklós,
elnök.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, augusztus 24.

Az irányzat szilárd.

Osztrák hitel	829.—
Magyar hitel	469.—
Allamvasut	768.—
Rimamurányi	544.—
Magyar jelzálog	244.50
Salgótarjáni	331.—
Wagon-kölcsön	623.—
Villamosvasut	225.—
Magyar leszámítoló	353.25
Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	101.50
Délvasut	65.08

Bécs, augusztus 24

Az irányzat szilárd.

Osztr. hitel	884. 1/2
Magyar hitel	391. 3/4
Allamvasut	851

Határidők.

Budapest, augusztus 24.

Készáru buzában az irányzat szilárd volt, és 15,000, mm. forgalom mellett az árak — krral magasabban jegyeztettek.

Buza októberre	8.84
Buza áprilisra	8.66
Tengeri szept.	4.70
Uj tengeri	4.86
Rozs okt.	6.62
Zab okt.	5.27
Káposzta, r. pecze, aug.	12.10

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsden 1899. augusztus 24-án

Magyar aranyjárdék 4%	118.—
Magyar koronajárdék	96.30
Magyar vasuti kölesön aranyban 4 1/2%	120.75
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2 1/2%	100.50
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	120.—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	94.50
Italmérési jog megváltási kötvény	100.—
Horváth-szlavón földterhermentési kötvény	396.
Magyar nyereség-sorsjegy-kölesön	161.50
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölesön	140.—
Osztrák járdék papírban	100.—
Osztrák járdék ezüstben	100.—

Osztrák járdék aranyban	118.—
sztrák korona járdék	99.75
Osztrák államsorsjegyek	137.50
Osztrák magyar bankrészevény	905.—
Magyar hitelbankrészevény	391.80
Osztrák hitelintézeti részevény	354.20
Párisi vista	350.25
20 frankos arany (Napoleon d'or)	9.56
Németbirodalmi márka	58.90
London vista	120.65
20 márkás arany	47.75

Mától fogva kezdete 7 órakor.

FENYVESI EMIL

— a budapesti Vigszínház tagjának —
búcsú-vendégföfleptével:

NAGYVÁRADAI SZINKÖR.

Evadbérllet 113. szám. Kisbérllet 113. szám.
(Páratlan sz.) (Páratlan sz.)

Ma pénteken, augusztus hó 25-én,

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:

Az agglegények.

Vigjáték 5 felvonásban. Irta: Sardou Viktor.

SZEMÉLYEK:

Mortencz	Fenyvesi Emil.
Nantya	Tompa K.
Veancourtois	Leövey Leo.
Chavenay	Bihari Ákos
Clemence, neje	Miklósi Ilona
Clavières	Vágó Béla.
Troenes	Iványi A.
Louise, neje	Hatala Györgyike.
Du Bourg	Bónis Lajos.
Rebeka, neje	Horváth Paula
Antoinette	I. Vásárhelyi V.
Nina	Komlósi Emma.

Helyárok: Alsó páholy 4 forint, felső páholy 3 forint. Támlásszék I—VIII. sorig 1 forint. IX—XI sorig 80 krajczár. Zártszék I., II. és III. sor 60 krajczár. Első emelet I. sor 50 krajczár, második sortól 40 krajczár. Földszinti állóhely 40 krajczár. Katona- és diákjegy a földszinten 30 krajczár. Közép karzat 30 krajczár. Oldal karzat 20 krajczár.

Egy színlap ára a pénztárnál 10 krajczár.

Kezdeté 7 órakor, vége 10 órakor.

Holnap, szombaton, augusztus 26-án

A BOISY BOSZORKÁNY,

Vig opera 3 felvonásban.

Dr. VUCSKICS GYULA.

Fényképészeti műterem áthelyezés!

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy

fényképészeti műtermemet

a főutcza Karaguly-házból
a régi reáliskola épületébe
(a Szent László templommal szemben)

helyeztem át, hol műtermemet a legkényesebb igényeknek is megfelelően egészen ujonnan rendeztem be s azon kellemes helyzetben vagyok, hogy **chromo, aquarell, platinotípió** képeket vizittől egész életnagyságig művészi kivitelben állithatok elő.

Kocsival a műterem bejáratáig hajtható.

A n. é. közönség kegyes pártfogásáért esdve, maradtam alázatos szolgálja:

LOJANEK JÁNOS

fényképész.

113. 5—10

Uj festék gyári raktár!

GALLOVITS M.

N.-Várad, Nagyteleki u. 532 sz. saját ház

A SZOBAFESTŐHÖZ.

Ajánl száraz és olajba tört festékeket Carbolium ház-fedél és kerítés festésre zöld, vörös, barna és természetes, firnisz butor és kocsilackok.

BRONZOK, SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ ECSETEK

és meszelők nagy raktára, különösen nagy raktár szoba-padló-lackokban, 5-féle színben, egy 1 kilós doboz ára 75 kr. Spiritusz szobapadló-lackok citromsárga, narancssárga és ockersárga színekben, a melyek befestés után 1 óra alatt tökéletesen megszáradnak 1 kiló üvegben 1 frt.

Denaturált szesz kapható legolesőbb árban.

Árjegyzék kívánatra ingyen.

Figyelmeztetés! Az üzlet nem a Szent László piac-téren hanem Nagy Teleky-utca

532. sz. a. van, a Biharmegyei Kereskedelmi Banktól a második ház.

167 32—50

Legolesőbb bevásárlás!

Nyomatott laptulajdonos: Szent-László-nyomda részvénytársaság nyomdájában Nagyváradon.